

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Řešitel: **Emma Kopecká**

Název bakalářské práce: **Rodičovské konceptualizace, praktiky a prožitky aktivní mediace digitálních technologií u dětí předškolního věku**

Představení práce

Bakalářská práce mapuje aktuální otázku výchovy dětí v oblasti digitálních technologií. Výzkumná otázka je v tomto případě vystavěna na argumentu chybějícího prozkoumání praktik označovaných v diskursu pojmem aktivní mediace, a to zejména za pomoci kvalitativního výzkumu. Navzdory tomuto se závěrečná práce věnuje širšímu poli témat, kdy kontextuálně vtahuje i činnosti restriktivní mediace a drobně také prozkoumává zdroje pro různé rodičovské strategie. Výzkum je zpracován formou kvalitativní studie se sedmi matkami v rozpětí věku 34–43 let s alespoň jedním dítětem okolo věku 6 let (uvedení průměrného věku a směrodatné odchylky by příště přišlo vhod). Sběr dat proběhl za pomoci polostrukturovaného rozhovoru a analýza dat popisuje postup jako tematickou analýzu obecného typu, které bylo dosaženo otevřeným kódováním a hierarchizací dat do kategorií. Autorka následně navrhla pětici tzv. faktorů ovlivňujících rodičovskou výchovu a čtyři výzkumné strategie s několika zaznamenanými praktikami výchovy. V rámci přehledně předloženého schématu pak určila dvojici strategií nejbližše odpovídajících, v literatuře nejednoznačně vymezenému, pojmu aktivní mediace. Práce je zakončena kapitolou vhodně shrnující výsledky a Diskusí adekvátně propojující výsledky s relevantní literaturou.

Vymezení tématu

Téma práce bylo stanoveno mnou jako vedoucím, kdy se studentce povedl „překlad“ porozumění základu podstaty potíže v chybějícím behaviorálním i intencionálním popisu rodičovského přístupu. V částech práce nastiňujících terminologické potíže pojmu aktivní mediace, obzvláště v kapitole o mediálním rodičovství, ukazuje schopnost se v problematice zorientovat. Určité odchýlení od tématu pro mě symbolizuje docela výrazný prostor věnovaný restriktivní mediaci, který je literaturou více prozkoumaný, přestože souhlasím s autorkou, že praktiky nelze od sebe příkře oddělovat, kontextuální porozumění je důležité. Z prezentovaných dat je složitější posoudit, jestli i navzdory deklarovaným postupům interpretovatelným jako aktivní mediace rodiče nepředávali spíše sociálně desirabilní dojem (malá bohatost dat), nebo jestli se autorka nenechala trochu odchýlit od primární problematiky? V tomto ohledu by mnohému pomohlo požádání o změnu názvu práce a reflektování odklonu ve výzkumných otázkách či i jinak uvažovat o nábore informantů, aby byl zajištěn vyšší počet rodičů stavějících výchovu na aktivní mediaci (např. s pozitivním vztahem k digitálním technologiím).

Zhodnocení spolupráce

Studentka téma práce konzultovala v běžné frekvenci. Na práci je vidět snaha o integraci různých doporučení a námětů. V některých aspektech (např. metodologických) by bylo ještě

potřeba více zapracovat na samostatnosti a dostudování si postupů. Ve výsledku však toto pro mě pozitivně přehlušuje završení práce poukazující k znatelnému posunu vpřed.

Hodnocení výsledné práce

Bakalářská práce působí kvalitním dojmem v porovnání se standardem podobného druhu publikací. Jako nejvíce problematickou chápu první polovinu až do konce metodologické části, tedy některé teoretické kapitoly a některé chybějící či příliš stručné pasáže popisu metody výzkumu. Práce je formálně zpracovaná na solidní úrovni, přehledná, navazující v částech, pravopisně obsahující běžné množství chyb, nejslabším působí použití zásad citování a místy málo kritický/autorský styl psaní vůči prezentovaným informacím.

Za největší klad práce považuji uchopení analýzy dat podkládající výslednou interpretaci. Studentka jako aspirující psycholožka, myslím korektně, identifikovala rozporuplnost mezi trochu schematickými reporty dotazníkových šetření v literatuře a kontaktem s empirií, byť zprostředkovanou narací rodičů. Zdárně se zaměřila na cíle prováděných praktik a za nimi načrtla základ určitého myšlenkového modelu řídicího volbu strategií a praktik. Všechno zmíněné rámcově popsala. Zkušenější badatel by zde šel ještě k hlubší interpretaci zmíněného (např. co o postoji rodiče k technologiím/dítěti/situaci říká snaha nabízet alternativy, hledat informace, omezovat či vést dialog), pro potřeby bakalářských prací je ale tento výsledek zcela dostačující.

Druhým silným pilířem práce je pokus o diskusi se současnými konceptualizacemi, kde jsou nastíněny problémy ve vymezení aktivní mediace vůči společnému užívání, monitorování, vůbec adjektivu „aktivní“. V tomto studentka nabízí i přebrané alternativní koncepte nahrazující pojem spíše výstižnějším umožňující (enabling) mediace.

Slabší částí práce zahrnuje teoretická část do kapitoly 3. Text zde přechází do pro studenty klasické nekomentované rešerše, přičemž se v textu však objevují důležité informace vybízející ke zpracování. Příkladem může být kapitola vyňatá z vývojové psychologie dítěte předškolního věku (nepropojená s kontextem dig. technologií) či již málo aktuální Prenskey (2001) s konceptem digital natives (dnešní rodiče jsou již do velké míry domorodci, tento pojem pozbývá užitečnosti). Cením si, že se studentka snažila esejisticky vyložit digitální technologie jako jev doby, ale kapitoly jsou nesoudržné, protkané silnými tvrzeními, snad i přebíranými ze zdrojů. Na vícero místech pak není jasné, kdy jde o stanovisko autorky či zdroje. Když se k tomu připočte absence vyjádření vlastní pozice vůči technologiím v metodologické části, text má „zastřeného“ autora. Studentka by měla k poznatkům přistupovat více obezřetně, nezaměňovat asociace a souvislosti za jednosměrnou kauzalitu (či to hned nevěřit autorům publikací) a používat méně slovo vliv na nevhodných místech.

Metodologická část práce je pojata velmi stručně. Nejvíce mi chybí rozvedení postupu analýzy dat, které by mohlo ilustrovat vícero kroků od deskriptivních kódů otevřeného kódování k tématům ve formě strategií, faktorů, praktik. Došlo k rekódování? Jak vedly analýzu nějaké existující koncepty (aktivní mediace)? Byla analýza provedena průběžně či až po sběru atd.? Kromě toho chybí předestření protokolu provedeného rozhovoru se setem otázek a výše zmíněné prohlášení o vlastních postojích ke zkoumanému tématu.

Formálně bych práci pochválil ve využití shrnutí, vizuálních schémat. Sloh někdy zaškobrtne, vyjadřování by mohlo být trochu odbornější – např. zkoumání názorů rodičů není úplně

nejzdárnější psychologické vyjádření jevu. Jde o maličkosti. Větší výhradu mám vůči chybám v citační normě: umístování odkazu za tečku u parafrází a často na nevhodné místo znejasňující, o koho stanovisko jde. Chyby v odkazech na vícero prací najednou. Metodiku Národního pedagogického institutu (Urbanová, 2024) jsem přes URL odkaz nebyl schopen vyhledat, což v souvislosti s parafrází: „České školství se snaží dosáhnout co největšího rozvoje v oblasti digitální gramotnosti u žáků a studentů,“ nebudilo důvěryhodný dojem.

Kontrola plagiátorství a prohlášení o AI

Výsledky kontroly v SiS nevedou k podezření, že by práce byla plagiátem. Student v závěrečné práci nedeclaruje použití nástrojů umělé inteligence, odevzdaný text je posuzován jako dílo vzniklé bez přispění AI.

Dotaz k obhajobě

1. Výsledky práce v mnohém odpovídají postupům voleným rodiči v rámci předešlé kvalitativní studie badatelského týmu autora posudku, např. důraz na vysvětlování a asi i společné užívání obrazovek s rodičem, to vše ale s cílem prevence rizikového užívání. Obdobně jako v našem výzkumu je slepým místem rodičů důvěra v hodnotu samoučelného a primárně needukativního prožitku užívání digitálních technologií dětmi. To chápu dohromady s docela nízkým zastoupením praktiky budování důvěry stran digitálních technologií u rodiče a dítěte jako provokující konflikty. Měla by autorka k tomuto komentář či mohla by poskytnout během obhajoby vícero závěrů ohledně různých kontradikcí a opomíjených oblastí ze strany rodičů?

Závěr

Bakalářská práce splňuje veškeré požadavky na obdobné druhy prací. Jedná se o studii přinášející zajímavé a relativně dopracované výsledky, nezásadní výhrady lze vztáhnout k teoretické části, popisu metodologie a drobným obtížím formální stránky. **Práci s radostí doporučuji k obhajobě.**

V Praze dne 7.5.2024

Mgr. Ondřej Hrabec, Ph.D.